

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA UCZNIÓW KLASY VIII

Tematu lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Rozdział I – Życie społeczne		
1. Człowiek istotą społeczną.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady potrzeb człowieka [kontaktu, przynależności, uznania]; – wymienia osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka i zaspokajanie jego potrzeb; – podaje przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; – podaje przykłady ról społecznych; – wymienia podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; – podaje przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole; – wskazuje przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych; – podaje przykłady pozytywnych i negatywnych wzorców zachowań funkcjonujących w swoim środowisku rówieśniczym. – przedstawia czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dopasowuje podane potrzeby do właściwych kategorii; – wskazuje zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; – podaje konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; – wyjaśnia na czym polega proces <i>socjalizacji</i>. – wyjaśnia, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; – uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną. – porównuje społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; – na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzega konflikt ról społecznych; – podaje przykłady konfliktu ról społecznych; – na wybranych przykładach dokonuje analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazuje przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; – rozpoznaje i dopasowuje wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; – dokonuje autorefleksji, wskazuje swoje mocne i słabe strony.
2. Grupy społeczne.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady grup społecznych; – wymienia grupy społeczne, do których należy; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dopasowuje właściwe cechy do podanych grup społecznych; – porównuje cechy grup nastawionych na realizację różnych

	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; – określa, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; – podaje przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; – podaje przykłady zasad efektywnej współpracy; – wymienia typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; – podaje przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; – wskazuje dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; – rozpoznaje podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych, w tym konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. 	<p>typów zadań;</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; – dokonuje analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazuje strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; proponuje sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnia wybór sposobu rozwiązania konfliktu]; – porównuje konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; – wymienia warunki prowadzenia skutecznych negocjacji; – porównuje różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazuje ich dobre i złe strony.
<p>3. Komunikacja i autoprezentacja.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe rodzaje komunikacji; – podaje przykłady komunikatów werbalnych i niewerbalnych; – określa nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; – wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji; – wskazuje przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; – podaje przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]; – rozpoznaje postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji; – wymienia zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; – wymienia czynniki utrudniające wystąpienia publiczne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; – wyjaśnia, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; – stosuje w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy; – odczytuje znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; – wyjaśnia, czym się różni debata od dyskusji; – wyjaśnia, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji. – dokonuje krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; – planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.

<p>4. Życie rodzinne.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy rodziny jako grupy społecznej; - podaje przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienia potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - podaje nazwy poszczególnych funkcji rodziny i przykłady ich realizacji; - wymienia podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców]; - wymienia podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienia podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienia podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin; - wymienia instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównuje cechy różnych typów rodzin; - wymienia czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wyjaśnia, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - rozpoznaje sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnia, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazuje zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny; - planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujące na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne lub propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.
<p>5. Edukacja i praca.</p>	<p>Uczeń :</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe zadania i funkcje szkoły; - wymienia działania, za pomocą których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - wymienia formy organizacji życia szkolnego, np. klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań; - określa, kto tworzy samorząd szkolny; - podaje przykłady działań samorządu uczniowskiego; - podaje nazwy organów samorządu uczniowskiego w swojej szkole; - wymienia podstawowe prawa i obowiązki uczniów; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hierarchizuje funkcje szkoły; - określa, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - charakteryzuje i porównuje poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania]; - ocenia pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenia i uzasadnia swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego; - wymienia umiejętności, których oczekuje współczesny rynek

	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje przypadki naruszania praw ucznia; – wymienia osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia; – wymienia poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce; – przedstawia podstawowe warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; – dopasowuje do wybranych kategorii społeczno-zawodowych odpowiadające im kompetencje. 	<p>pracy;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; – przedstawia wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; – planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] działanie [projekt] propagujące ideę samorządności uczniowskiej lub informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
6.Ekonomia na co dzień.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odróżnia dochody rodziny od wydatków; – wymienia podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego [z działalności zarobkowej: pracy, działalności gospodarczej, umów cywilnoprawnych oraz ze świadczeń społecznych – w powiązaniu z rodzajami ubezpieczeń społecznych]; – wymienia podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; – ocenia, czy przykładowy budżet domowy został prawidłowo skonstruowany; – planuje swoje wydatki tak aby nie naruszały struktury budżetu domowego; – wymienia podstawowe prawa przysługujące konsumentowi; – podaje przykłady łamania praw konsumenta; – wypełnia typowy formularz reklamacyjny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje strukturę typowego budżetu domowego; – wymienia przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; – projektuje działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego; – wymienia instytucje chroniące prawa konsumenta; – wymienia podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument; – pisze reklamację; – wyjaśnia, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego; – na wybranych przykładach ocenia ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].

ROZDZIAŁ II – Prawo i prawa człowieka

<p>1. Prawa człowieka.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na wybranych przykładach przedstawia, że godność człowieka jest podstawą różnych systemów moralnych; – wymienia główne cechy praw i wolności człowieka [powszechne, przyrodzone, nienaruszalne i niezbywalne]; – analizuje sformułowania preambuły Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; – wymienia podstawowe prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>; – podaje przykłady łamania praw dziecka; – rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; – podaje przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka; – podaje, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i> oraz <i>Konwencję Praw Dziecka</i>; – wyjaśnia, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; – przedstawia historię koncepcji praw i wolności człowieka; – wyjaśnia, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; – prezentuje* wybraną formę aktywności UNICEF-u.
<p>2. Katalog praw człowieka.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka; – podaje przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy prawami a wolnościami człowieka. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; – wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka; – uzasadnia konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka; – planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.
<p>3. Ochrona praw człowieka.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje sytuacje, w których naruszana jest godność człowieka; łamane są prawa i wolności człowieka; – wymienia instytucje chroniące prawa człowieka w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odszukuje w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka; – przedstawia zagrożenia wynikające z łamania praw i

	<p>Polsce;</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; – podaje przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka. 	<p>wolności człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny łamania praw człowieka; – wyjaśnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich w systemie ochrony praw człowieka w Polsce; – podaje przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż; – przedstawia, ocenia [uzasadnia ocenę] poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata, w tym w Polsce; – Ochrona praw prezentuje* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.
4. Bezpieczeństwo nieletnich.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; – wymienia podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; – podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi; – podaje przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; – określa podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady środków wychowawczych lub poprawczych orzekanych wobec nieletnich, – wyszukuje i prezentuje informacje na temat działań służących zapobieganiu i zwalczaniu demoralizacji wśród nieletnich; – wyjaśnia, dlaczego nieletni podlega szczególnej ochronie prawnej w postępowaniu w sprawach o czyny karalne; – przedstawia wady i zalety aktywności na forach społecznościowych; – wyjaśnia, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą.
5. Służby ochrony prawa.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne zadania policji; – wymienia zadania i prawa przysługujące policjantom; – wymienia prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantami i przedstawicielami innych służb porządkowych; – odszukuje informacje o prawach przysługujących 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia zadania służb porządkowych w Polsce innych niż policja i straż miejska; – interpretuje przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych; – wymienić prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym, w tym nieletnim;

	<p>ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia, inne niż policja, rodzaje służb porządkowych w Polsce; - podaje przykłady działań straży miejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnia, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej; - uzasadnia konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej lub przemocy rówieśniczej; - planuje działanie [przeprowadza / bierze aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].
ROZDZIAŁ III – Społeczność lokalna i regionalna		
1. Czym jest samorząd?	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje samorządów działających w Polsce; - wymienia podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określa, w której gminie, powiecie i województwie mieszka [podaje nazwę, lokalizuje na mapie, rozpoznaje herb]; - podaje przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukuje informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wymienia organy samorządów terytorialnych w Polsce; - wyjaśnia, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; - określa, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - podaje imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie; - wymienia organy państwa, które mogą kontrolować działania władz samorządowych; - podaje przykłady samorządów zawodowych; - wyjaśnia, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - prezentuje*wybrany samorząd zawodowy.
2. Samorząd gminny.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy w gminie; - odróżnia organy uchwałodawcze od organów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dobiera do poszczególnych rodzajów gminy odpowiadające im organy;

	<p>wykonawczych gminy;</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa sposób wyłaniania władz gminy; - wymienia podstawowe zadania gminy; - określa, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka; - wymienia główne źródła finansowania gminy i kierunki wydatków w budżecie gminy; - podaje przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - podaje przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym; - wyszukuje informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta; - wyszukuje informacje na temat problemów społecznych swojej gminy; - znajduje informacje na temat, wydarzeń i postaci z dziejów swojej gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - podaje przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wyjaśnia pojęcie <i>budżet obywatelski</i>; - wyszukuje informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - projektuje inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego. - wyjaśnia, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - interpretuje / prezentuje* strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna]; - ocenia [uzasadnia ocenę] funkcjonowanie samorządu w swojej gminie; - uzasadnia konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - prezentuje* wybrany problem społeczny występujący w swojej gminie; - interpretuje przepisy prawa dotyczące organizacji referendum gminnego; - przygotowuje kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczy w pracach młodzieżowej rady gminy; - reklamuje / promuje na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - prezentuje* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach.
<p>3. Powiat i województwo.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia organy władzy samorządu powiatowego i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia podstawowe uprawnienia organów

	<p>wojewódzkiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – odróżnia organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; – określa sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; – określa, gdzie znajdują się siedziby władz powiatu i województwa, w których mieszka; – wymienia podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; – podaje przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym; – znajduje informacje na temat swojego regionu [historia, symbole, tradycje, zwyczaje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jego dziejach]. 	<p>uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> – interpretuje przepisy prawa dotyczące przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa; – porównuje strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa; – przedstawia strukturę polityczną sejmiku swojego województwa bieżącej kadencji; – prezentuje* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; – odszukuje stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego i znajduje informacje na temat spraw załatwianych w poszczególnych wydziałach urzędu gminy oraz starostwa powiatowego; – wypełnia wniosek o wydanie dowodu osobistego oraz o wydanie paszportu; – rozpoznaje przypadki łamania praw przysługujących obywatelom w urzędzie; – rozpoznaje przejawy korupcji; – podaje przykłady aktywności obywatelskiej na rzecz społeczności lokalnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odszukuje informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej; – sporządza wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; – prezentuje strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy; – wymienia podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej; – wyjaśnia, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji; – wyjaśnia, jak powinien postąpić obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; – planuje [przeprowadza na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu]; – organizuje debatę / dyskusję [bierze aktywny udział w

		<p>debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności; – planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.
--	--	--

ROZDZIAŁ IV – Wspólnota narodowa		
1. Naród i ojczyzna.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; – wymienia / rozpoznaje / opisuje polskie symbole narodowe; – podaje przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; – wymienia sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; – przedstawia zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych; – wymienia / rozpoznaje najważniejsze polskie święta narodowe; [podaje datę i wydarzenie historyczne bezpośrednio z nim związane]; – wyjaśnia pojęcie <i>ojczyzna</i>; – nazywa swoją dużą i małą ojczyznę. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia różne rodzaje tożsamości społecznych; – wyjaśnia, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; – wyjaśnia, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej; – wyjaśnia, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe; – prezentuje wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; – wymienia negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/ narodowych; – wymienia czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi; – prezentuje* wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata; – uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-

		kulturowe.
2. Obywatelstwo i narodowość.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; – wymienia więzi łączące obywatela i państwo; – wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; – wymienia podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; – wyjaśnia, na czym polega zasada krwi; – podaje przykłady cnót/wartości obywatelskich [odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna]; – wymienia najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje i porównuje różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; – wymienia konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; – uzasadnia konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; – prezentuje* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnia, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć; – przedstawia konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym; – wyjaśnia, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.
3. Postawa patriotyczna.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; – podaje przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży; – wymienia przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego; – uzasadnia potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostrzega różnice w sposobie rozumienia <i>patriotyzmu</i>; – porównuje postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj; – wskazuje zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych, patriotyzm gospodarczy; – podejmuje na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [planuje, aktywnie uczestniczy]; – podejmuje działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [planuje, aktywnie uczestniczy].
4. Mniejszości i migranci.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia mniejszości etniczne i narodowe we współczesnej Polsce oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; – wymienia kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej

	<ul style="list-style-type: none"> – odczytuje z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; – wymienia podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; – wymienia podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce; – wymienia podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; – wyjaśnia pojęcie <i>Polonia</i>; – odczytuje z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii. 	<ul style="list-style-type: none"> społeczności za mniejszość narodową lub etniczną; – uzasadnia konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych; – prezentuje* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; – podaje przykłady działań służących przeciwdziałania zjawisku nietolerancji wobec mniejszości i cudzoziemców; – wymienia związki łączące Polonię z Polską; – wymienia główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii.
<p>5.Tolerancja i przejawy ksenofobii.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; – przedstawia konsekwencje upowszechniania się postaw ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu; – rozpoznaje postawy tolerancji i braku tolerancji; – odróżnia postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; – przedstawia społeczne konsekwencje braku tolerancji; – podaje przykłady stereotypów. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; – wyjaśnia, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi; – porównuje postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; – uzasadnia słuszność postawy tolerancyjnej; – przedstawia społeczne konsekwencje stereotypizacji; – podejmuje na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.

ROZDZIAŁ V – Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

<p>1. Państwo i demokracja.</p>	<p>Uczeń :</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady działań władzy państwowej; – wymienia podstawowe funkcje i cechy państwa; – wyjaśnia, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; – wymienia nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm]; – wymienia podstawowe cechy państwa demokratycznego; – wymienia korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; – wyjaśnia, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; – podaje przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; – wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – do funkcji państwa dopasowuje odpowiadające im działania władzy państwowej; – wskazuje wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; – wymienia podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; – podaje przykłady współczesnych państwa autorytarnych; – podaje przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych; – prezentuje* sytuację człowieka w państwie totalitarnym; – porównuje pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką; – wskazuje na mapie Europy monarchie i republiki.
<p>2. Polska państwem demokratycznym.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne rodzaje władzy państwowej; – wymienia organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce; – wymienia szczególne cechy konstytucji; – wymienia podstawowe zasady ustroju Polski; – wyjaśnia, na czym polegają zasady: państwa prawa, konstytucjonalizmu i trójpodziału władzy; – podaje przykłady spraw, w których orzeka Trybunał Konstytucyjny. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dokonuje interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego; – wymienia źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; – wyjaśnia, czym jest preambuła i wymienia wartości, do których odwołano się w preambule Konstytucji RP; – wyjaśnia, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego; – wskazuje wady i zalety republikańskiej formy rządów; – wyjaśnia, jakich spraw dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku; – przedstawia główne zasady nowelizacji Konstytucji RP;

<p>3. Sejm i senat.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy ustawodawczej; – podaje główne funkcję Sejmu i Senatu; – określa, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; – wyjaśnia zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; – wyjaśnia, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; – wymienia główne etapy procesu ustawodawczego; – wyjaśnia, na czym polega zasada pluralizmu politycznego; – wymienia ugrupowania polityczne mające swoją reprezentację w Sejmie bieżącej kadencji; – wyjaśnia, co jest głównym celem działalności partii politycznej. 	<p>– przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</p> <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje organizację Sejmu; wyjaśnia pojęcia: <i>mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, immunitet</i>; – porównuje rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; – wyjaśnia, jaką rolę w procesie ustawodawczym odgrywa Prezydent RP; – porównuje zasady organizacji wyborów do Sejmu i Senatu; – wyjaśnia, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; – wymienia skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza; – podaje przykłady sytuacji, w których Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; – odszukuje i prezentuje* informacje na temat wybranej polskiej partii politycznej [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].
<p>4. Prezydent i Rada Ministrów.</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy wykonawczej w Polsce; – podaje imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów i wiceprezesów Rady Ministrów; – przedstawia główne zasady wyboru Prezydenta RP; – wymienia podstawowe kompetencje Prezydenta RP; – wymienia podstawowe kompetencje Rady Ministrów; – przedstawia główne zasady powoływania Rady Ministrów; – znajduje informacje o życiorysie politycznym osób pełniących urząd Prezydenta RP, które wybrano w wyborach powszechnych, oraz o działaniach 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – porządkuje kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; – wyjaśnia, na czym polega zasada kontrasygnaty; – prezentuje* podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; – wymienia Prezydentów RP wybranych w wyborach powszechnych po 1989 r; – omawia procedurę tworzenia rządu; – wyjaśnia, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; – przedstawia główne zadania wskazanych ministerstw;

	urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; – na podstawie zgromadzonych informacji wyjaśnia, w jaki sposób działania poszczególnych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.
5. Sady i trybunały.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; – wymienia rodzaje sądów w Polsce; – wymienia nazwy trybunałów działających w Polsce; – określa główne zadania Trybunału Konstytucyjnego; – wyjaśnia, czym zajmują się sądy administracyjne; – wyjaśnia, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; – wyjaśnia, na czym polega zasada niezależności sądów i niezawisłości sędziów; – wyjaśnia, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia strukturę i hierarchię sądów w Polsce; – prezentuje strukturę organizacyjną sądu rejonowego; – wymienia strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne]; – rozpoznaje główne zasady postępowania sądowego; – wyjaśnia, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; – wymienia zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, – zajmuje stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [buduje argumenty i kontrargumenty]; – wyjaśnia rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.
6. Organizacje obywatelskie.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; – podaje przykłady organizacji pozarządowych [stowarzyszeń i fundacji], działających w swoim środowisku lokalnym; – podaje przykłady organizacji młodzieżowych działających w Polsce; – wymienia podstawowe cechy wolontariatu i podaje przykłady działań wolontariuszy; – wymienia korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; – podaje przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się; – wyjaśnia, na czym polega różnica pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; – wyjaśnia, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność; – aktywnie uczestniczy w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; – prezentuje* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; – planuje działalność i strukturę organizacyjną dowolnego

		<p>stowarzyszenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; – przedstawia historię NSZZ „Solidarność”.
7. Media i opinia publiczne.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia współczesne rodzaje środków masowego przekazu; – w przekazie medialnym odróżnia informacje o faktach od komentarzy i opinii; – wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; – interpretuje proste wyniki badań opinii publicznej; – odróżnia kampanię społeczną od reklamy marketingowej; – wymienia podstawowe funkcje reklamy; – wskazuje środki perswazji zastosowane w wybranych kampaniach reklamowych. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie środków masowego przekazu dla wolności słowa; – na wybranych przykładach omawia funkcje reklamy; – wyjaśnia, jaki wpływ ma opinia publiczna na funkcjonowanie państwa demokratycznego; – dokonuje krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy, kampanii społecznej [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; – porównuje wybrane przekazy informacyjne dotyczące tych samych wydarzeń [osób, problemów]; – prezentuje* wybrane media społecznościowe [cechy, zalety, zagrożenia]; – pracuje w zespole redaktorskim gazetki szkolnej [radiowęzła szkolnego; szkolnej strony internetowej, itp.]; – planuje [przeprowadza / bierze aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].
ROZDZIAŁ VI – Sprawy międzynarodowe		
1. Organizacje międzynarodowe.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwija skrót ONZ i NATO; – wymienia główne cele i zadania ONZ; – wymienia główne cele i zadania NATO; – wymienia główne organy ONZ; – rozpoznaje przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; – wymienia główne cele polityki zagranicznej państwa; 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; – wyjaśnia, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; – wyjaśnia, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; – wyjaśnia pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ; – wyjaśnia, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego;

	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna]; – wskazuje na mapie państwa członkowskie NATO; – wymienia nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska; – wyjaśnia, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie.
2. Unia Europejska.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – odszukuje informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; – wymienia główne przyczyny integracji europejskiej; – podaje, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; – podaje nazwy głównych organów Unii Europejskiej; – wymienia główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; – wymienia imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej; – wymienia i wskazuje na mapie państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; – wymienia główne etapy integracji europejskiej; – wskazuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; – wymienia podstawowe zadania / kompetencje głównych organów Unii Europejskiej; – prezentuje* wybrane problemy i osiągnięcia procesu integracji europejskiej; – prezentuje* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.]; – prezentuje* sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej; – planuje [organizuje / aktywnie uczestniczy] <i>Dzień Europy</i> w szkole.
3. Polska w Unii Europejskiej.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej; – wymienia prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej; – podaje rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; – odszukuje informacje na temat funduszy unijnych, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny; – podaje przykłady wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych; – prezentuje* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; – prezentuje* wybraną inicjatywę unijną na rzecz młodzieży; – ocenia proces integracji Polski z Unią Europejską -

	<p>z których korzysta Polska;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia podstawowe korzyści związane z obecnością Polski w Unii Europejskiej dla pracowników i osób podróżujących. 	<p>przedstawia korzyści i zagrożenia;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; – przedstawia korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.
4. Problemy współczesnego świata.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na podstawie mapy podaje przykłady państw globalnej Północy i globalnego Południa; – na wybranych przykładach wymienia różnice pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; – podaje przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata; – na wybranych przykładach przedstawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji; – podaje przykłady pomocy humanitarnej i uzasadnia konieczność jej udzielania. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy [przyczyny, konsekwencje]; – wyjaśnia, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; – podaje przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; – prezentuje* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; – organizuje debatę / dyskusję [bierze aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; – wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji.
5. Konflikty zbrojne na świecie.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na wybranych przykładach wskazuje skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych; – podaje przykłady działań terrorystycznych; – wymienia skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; – podaje przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – na wybranych przykładach przedstawia przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych; – przedstawia różne rodzaje współczesnego terroryzmu; – wyjaśnia, dlaczego walka ze współczesnym terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna; – wymienia cechy ludobójstwa; – prezentuje* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].

*np. film, prezentacja multimedialna, plakat, broszura informacyjna, referat, spektakl, słuchowisko radiowe, artykuł do gazetki szkolnej, materiał na stronę internetową] Ocena prezentacji uzależniona jest od jakości wykonanej pracy.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

**Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE
W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. MARII
KONOPNICKIEJ W BYSZEWIE**

I. Podstawa prawna do opracowania Przedmiotowego Systemu Oceniania:

- Wewnątrzszkolny System Oceniania.
- Podstawa programowa dla szkoły podstawowej z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. (DzU z 2017 r., poz. 356).

II. Programy nauczania i podręczniki.

1. Nauczanie wiedzy o społeczeństwie odbywa się według

Programu nauczania wiedzy o społeczeństwie w szkole podstawowej „Dziś i jutro” autorstwa Barbary Furman.

2. Wykorzystujemy podręcznik z serii:

- Iwona Janicka, Arkadiusz Janicki, Aleksandra Kucia-Maćkowska, Tomasz Maćkowski, Dziś i jutro. Podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej.

3. Program realizowany jest w ramach dwóch godzin tygodniowo.

III. CELE OCENIANIA WEWNĄTRZSZKOLNEGO

1. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie.
2. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.
3. Dostarczenie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
4. Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

NARZĘDZIA I WARUNKI POMIARU OSIĄGNIĘĆ

1. Pomiar osiągnięć uczniów odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- prace klasowe,
- sprawdziany,
- odpowiedzi ustne,
- prace długoterminowe,
- prace domowe,
- aktywność/praca na lekcji

Osiągnięcia ucznia są podsumowane oceną w dzienniku.

2. Częstotliwość pomiaru osiągnięć:

- prace klasowe (1 godz. lekcyjna) – co najmniej jedna w semestrze, ale nie więcej niż 3,
- sprawdziany (10 – 15 min.) przynajmniej 1 w każdym dziale,
- odpowiedzi ustne – zależnie od potrzeb,
- prace długoterminowe – zależnie od potrzeb,
- prace domowe (pisemne lub ustne) – zależnie od potrzeb.

3. Obserwacja ucznia uwzględniająca:

- przygotowanie do lekcji,
- prowadzenie zeszytu,
- wypowiedzi na lekcji,
- pracę w grupie,
- posługiwanie się pomocami naukowymi (mapy, tablice graficzne, atlasy, słowniki itp.)
- aktywność podczas zajęć podsumowywana oceną w dzienniku – uczniowie na każdej lekcji mogą zdobyć jednego plusa lub minusa w zależności od zaangażowania ucznia; mogą otrzymać również minusy za błędne odpowiedzi lub ich brak; ustala się następujący sposób podsumowania aktywności: na pięć lekcji, na których jest oceniana aktywność uczeń otrzymuje ocenę

- 1 plus (i 4 minusy) – niedostateczny

- 2 plusy (i 3 minusy) – dopuszczający

- 3 plusy (i 2 minusy) – dostateczny

- 4 plusy (i 1 minus) – dobry

- 5 plusów – bardzo dobry

4. Inne formy aktywności:

- pisanie i prezentacja referatów,
- wykonywanie albumów, plakatów, makiet, pomocy naukowych,
- udział w konkursach,
- praca nad projektem.

Oceny za pracę w grupie, prace długoterminowe i inne formy aktywności wystawione są po uwzględnieniu samooceny ucznia i jego pracy przez kolegów.

IV. OCENA BIEŻĄCA I JEJ KRYTERIA

1. Do ustalenia oceny stosuje się skalę:

- 6 – celujący
- 5 – bardzo dobry
- 4 – dobry
- 3 – dostateczny
- 2 – dopuszczający
- 1 – niedostateczny

2. Kryteria ocen:

a) wypowiedzi ustne

oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie terminologii przedmiotu, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

- celujący – odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem, spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, wykracza poza obowiązujący program nauczania, zawiera treści pozaprogramowe – własne przemyślenia i oceny,
- bardzo dobry – odpowiedź wyczerpująca, zgodna z programem, swobodne operowanie wiadomościami i umiejętnościami,
- dobry – odpowiedź zasadniczo samodzielna, zawiera większość wymaganych treści, poprawna pod względem języka, nieliczne błędy, nie wyczerpuje zagadnienia,
- dostateczny – uczeń zna najważniejsze pojęcia, umie je zinterpretować, odpowiedź odbywa się przy niewielkiej pomocy nauczyciela, występują nieliczne błędy rzeczowe,
- dopuszczający – niezbyt precyzyjne odpowiedzi na pytania nauczyciela, braki w wiadomościach i umiejętnościach, podanie nazwy zjawiska lub procesu przy pomocy nauczyciela,

- niedostateczny – nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela, nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela, ma braki w wiadomościach koniecznych.

b) prace pisemne

- sprawdziany składają się z kilku krótkich pytań, pytania są punktowane,
- prace klasowe zawierają kilka lub kilkanaście pytań bądź też są w formie testu; testy zawierają zadania otwarte lub zamknięte, którym jest przyporządkowana określona liczba punktów,

Prace klasowe i sprawdziany są oceniane zgodnie z wymaganą ilością punktów na daną ocenę.

Sposób wystawiania oceny:

powyżej 100% - celujący

91 – 100% - bardzo dobry

75 – 90% - dobry

50 - 74% - dostateczny

30 - 49% - dopuszczający

0 - 29% - niedostateczny

c) prace długoterminowe

przy ustaleniu oceny brane są pod uwagę: sposób zaplanowania, samodzielność, wartość merytoryczna, umiejętność prezentacji wyników, oryginalność, pomysłowość, estetyka wykonania, kompletność, możliwości ucznia,

d) prace domowe

- ocenie podlegają: pomysłowość rozwiązania, poprawność rzeczowa, umiejętność prezentacji (w przypadku prac ustnych), zgodność z poziomem wymagań,
- krótkie prace domowe podsumowane oceną w dzienniku – uczniowie za każdą pacę domową mogą zdobyć jednego plusa lub minusa w zależności od poprawności wykonania; ustala się następujący sposób podsumowania aktywności: na pięć lekcji, na których jest oceniana praca domowa uczniów otrzymuje ocenę
 - 1 plus (i 4 minusy) – niedostateczny
 - 2 plusy (i 3 minusy) – dopuszczający
 - 3 plusy (i 2 minusy) – dostateczny
 - 4 plusy (i 1 minus) – dobry
 - 5 plusów – bardzo dobry

a) **praca w grupie**

bierze się pod uwagę: precyzyjność, stopień zaangażowania, efektywność, czas jej wykonania,

b) **udział w projekcie**

ocenie podlega: zaangażowanie, systematyczność, samodzielność, korzystanie z materiałów źródłowych,

c) **aktywność pozalekcyjna**

udział w konkursach, wyniki najwyższe – ocena celująca, wyniki na poziomie wyższym niż przeciętny – ocena bardzo dobra.

Uwaga!

W stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się (uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z realizowanego programu nauczania) potwierdzone pisemną opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej upoważnionej poradni specjalistycznej, nauczyciel dostosowuje wymagania edukacyjne.

V. SPOSÓB USTALANIA OCENY SEMESTRALNEJ I KOŃCOWOROCZNEJ

1. Przy ustalaniu oceny semestralnej i rocznej nauczyciel bierze pod uwagę stopnie ucznia z poszczególnych obszarów działalności według następującej kolejności:
 - prace klasowe,
 - sprawdziany i odpowiedzi ustne,
 - praca na lekcji,
 - aktywność na zajęciach,
 - aktywność pozalekcyjna,
 - prace domowe i prace długoterminowe.
2. Ocena roczna wyliczana jest jak semestralna, przy czym ocena semestralna traktowana jest jak praca klasowa.
3. Przy ocenianiu proponuje się sześciostopniową skalę ocen:

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował treści koniecznych,
- ma poważne braki w podstawowych wiadomościach, uniemożliwiające dalszą naukę,
- nie przejawia chęci przyswajania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w podstawowych wiadomościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je nadrobić,
- rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- przejawia gotowość i chęć do przyjmowania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści przewidziane w programie nauczania na poziomie podstawowym,
- rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o średnim stopniu trudności i niewielkim stopniu złożoności,
- próbuje porównywać, selekcjonować i klasyfikować fakty i informacje,
- współpracuje z nauczycielem,
- wykazuje aktywność na lekcji.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- potrafi samodzielnie pracować z podręcznikiem, materiałem źródłowym,
- ustnie i pisemnie stosuje terminy i pojęcia,
- rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł,
- efektywnie współpracuje w zespole i aktywnie pracuje w grupie,
- bierze udział w dyskusjach, wymianie poglądów, potrafi argumentować i bronić swoich racji.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania,
- sprawnie posługuje się wiadomościami,
- rozwiązuje samodzielnie problemy, potrafi samodzielnie interpretować i wyjaśniać pojęcia i zjawiska,
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę w ocenie bieżących wydarzeń,
- umie bronić swoich poglądów, a także potrafi dochodzić do porozumienia w kwestiach spornych,
- wnosi twórczy wkład w realizowane zagadnienia.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- w wysokim stopniu opanował treści programowe, rozszerzając swoją wiedzę o wiadomości wykraczające poza granice danej klasy,
- umie formułować oryginalne wnioski, hierarchizować i selekcjonować nabytą wiedzę,
- bierze udział i osiąga znaczące sukcesy w konkursach przedmiotowych,
- samodzielnie i twórczo rozwija swoje zainteresowania.

VI. KONTRAKT Z UCZNIAMI

1. Prace klasowe są obowiązkowe i jeśli uczeń opuścił pracę klasową z przyczyn losowych, powinien napisać ją w terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie dłużej niż w ciągu dwóch tygodni).
2. Uczeń może jeden raz poprawić w terminie uzgodnionym z nauczycielem ocenę z pracy klasowej (w dzienniku są zapisane obie oceny).
3. Praca klasowa obejmuje zwykle jeden lub dwa działy programowe.
4. Praca klasowa jest zapowiedziana co najmniej tydzień wcześniej i omówiony jest jej zakres oraz kryteria wymagań.
5. Pracę klasową poprzedza lekcja powtórzeniowa, utrwalająca poznane wiadomości i umiejętności.
6. Na koniec semestru nie przewiduje się pracy klasowej zaliczeniowej.
7. Sprawdziany nie są zapowiadane; materiał, który obejmują dotyczy najwyżej 3 ostatnich lekcji.
8. Oceny ze sprawdzianów i odpowiedzi ustnych nie są poprawiane.
9. W razie stwierdzenia niesamodzielności podczas pracy klasowej lub sprawdzianu nauczyciel ma prawo odjąć 2 punkty z ogólnej punktacji za każde zwrócenie (maksymalnie trzy razy) uwagi uczniowi lub odebrać pracę i wystawić ocenę niedostateczną. Podstawę do wystawienia oceny niedostatecznej stanowi również korzystanie przez ucznia podczas odpowiedzi ustnej lub innych prac związanych z przedmiotem z niedozwolonych przez nauczyciela pomocy.
10. Uczeń ma prawo zgłosić w ciągu półrocza 5 nieprzygotowań:

Nieprzygotowania obejmują:

- brak zadania domowego (2x)
- odpowiedź lub sprawdzian (2x)
- brak zeszytu przedmiotowego (1x)

Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone przez ucznia przed rozpoczęciem zajęć.

Jeżeli uczeń nie zgłosi nieprzygotowania na początku lekcji otrzymuje ocenę niedostateczną.

11. W przypadku, kiedy uczeń utrudnia prowadzenie lekcji, nauczyciel (po dwukrotnym zwróceniu uwagi) ma prawo zadać pytanie związane z omawianym zagadnieniem i wystawić mu adekwatną do odpowiedzi ocenę.
12. Oceny wystawione przez nauczyciela są jawne i uzasadnione.
13. Uczeń ma obowiązek prowadzenia zeszytu przedmiotowego, w którym powinny znajdować się zapisy tematów, notatki, zapisy poleceń ustnych lub pisemnych prac domowych, miejsce na oceny, miejsce na korespondencję z rodzicami. Zeszyt powinien być prowadzony systematycznie. W przypadku nieobecności ucznia w szkole, powinien go uzupełnić.
14. Wszystkie sprawy nie ujęte w przedmiotowym systemie oceniania rozstrzygane będą zgodnie z Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania.
15. Na końcu roku szkolnego system oceniania podlega ewaluacji.